

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

Του Αντιστράτηγου Αστυνομίας ε.α. ΜΗΝΟΠΕΤΡΑ Χαράλαμπου

Πτυχιούχου Παντείου Πανεπιστημίου/Πολιτικών Επιστημών,
Δικαστικού Πραγματογνώμονα σε θέματα δακτυλικών αποτυπωμάτων

Στην ποινική διαδικασία επιτρέπεται κάθε είδος αποδεικτικών μέσων. Εξαίρεση από αυτό το γενικό κανόνα ως προς το παραδεκτό της μαρτυρικής απόδειξης υπάρχει όταν βάση του εγκλήματος είναι κάποια ιδιωτική υποχρέωση. Σ' αυτή την περίπτωση η απόδειξη της ιδιωτικής υποχρέωσης κρίνεται κατά τις διατάξεις του αστικού νόμου, ενώ για την απόδειξη της ίδιας της αξιόποινης πράξης επιτρέπεται κάθε αποδεικτικό μέσο. (άρθρο 179 Κ.Π.Δ)

Οι δικαστές βέβαια δεν είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν νομικούς κανόνες αποδείξεων, πρέπει όμως να αποφασίζουν κατά την πεποίθησή τους, ακολουθώντας τη φωνή της συνειδήσής τους και οδηγούμενοι από την απροσωπώλητη κρίση που προκύπτει από τις συζητήσεις και που αφορά την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, την αξιοπιστία των μαρτύρων και την αξία των άλλων αποδείξεων. Αποδεικτικά μέσα, που έχουν αποδειχθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών, δε λαμβάνονται υπόψη για την κήρυξη της ενοχής, την επιβολή ποινής ή τη λήψη μέτρων καταναγκασμού, εκτός αν πρόκειται για κακουργήματα που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης και εκδοθεί για το ζήτημα αυτό ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου. (Άρθρο 177. - αρχή της ηθικής απόδειξης).

Οι ενδείξεις είναι ένα από τα αποδεικτικά μέσα που προβλέπονται στον Κ.Π.Δ. Μιά ένδειξη για να καταστεί απόδειξη πρέπει να συνδυάζεται και συνεπικουρείται από άλλες ενδείξεις και στοιχεία, κυρίως επιστημονικά τεκμηριωμένα που ν' αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ εγκλήματος και αποτελέσματος.

Όμως, ιδιαίτερα στις μέρες μας, η επιστημονική απόδειξη μέσω των ενδείξεων έχει μεγάλη σημασία, σε ορισμένες δε περιπτώσεις υπερτερεί και αυτής της μαρτυρίας. Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε όμως και να μην αναφερθούμε στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών από περιπτώσεις αξιοποίησης της επιστημονικής απόδειξης με βάση τις ενδείξεις, το οποίο είναι και ένα από τα σοβαρότερα δικαιοκίνητα προβλήματα της σύγχρονης εποχής. Είναι αυτό που δημιουργείται από την αξίωση του πολιτισμού μας για σεβασμό της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της ατομικής ελευθερίας και αξιοπρέπειας απέναντι στις εισβολές της σύγχρονης τεχνολογίας στον πιο στενό κύκλο της ατομικής του ζωής.

Στην οξύτερη μορφή του το πρόβλημα αυτό εμφανίζεται κατά την αντιπαραβολή των ιχνών προς τα αντίστοιχα στοιχεία του κατηγορουμένου, αλλ' επίσης του θύματος και των μαρτύρων, όταν αυτοί αρνούνται να την υποστούν. Έτσι αν βρεθεί στον τόπο του εγκλήματος λ.χ. σταγόνα αίματος ή κηλίδα σπέρματος ή τρίχα από γεννητικά όργανα, για την αξιοποίησή τους θα ήταν αναγκαίο να δώσει ο κατηγορούμενος αντίστοιχο δείγ-

μα. Κάτι τέτοιο όμως στην πρώτη περίπτωση προϋποθέτει σωματική κάκωση, ενώ στις άλλες δύο συνιστά τουλάχιστον προσβολή της προσωπικότητάς του. Η λύση που φαίνεται ν' αποτελεί το χρυσό κανόνα στα παραπάνω προβλήματα διαγράφεται κατά τις εξής γενικές γραμμές. Είναι αναμφισβήτητο ότι τα αγαθά τα οποία μνημονεύονται, πρέπει να προστατεύονται από μέρους του νομοθέτη. Τούτο σαν γενική αρχή διακηρύσσεται από την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου αλλά και από τα Συντάγματα πολλών κρατών. Είναι όμως εξίσου αναντίρρητος και η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, προστασίας της ζωής, της προσωπικής ελευθερίας κ.λπ. του ατόμου θύματος. Η ικανοποίηση συνεπώς της πρώτης ανάγκης δεν πρέπει να αποκλείει εντελώς την ικανοποίηση της δεύτερης, αλλ' όμως ούτε είναι επιτρεπτό ο τελευταίος αυτός σκοπός να δικαιολογεί οποιοδήποτε μέτρο για την ικανοποίησή του.

Μ' αυτόν το γνώμονα πρέπει να αποκλείονται οι σοβαρές προσβολές των προαναφερθέντων δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Από το σημείο αυτό και πέρα το θέμα πρέπει να τοποθετείται περίπου ως εξής: Κανόνα θ' αποτελεί η προστασία των δικαιωμάτων αυτών και εξαίρεση η παραβίασή τους.

Δημιουργείται όμως το πρόβλημα με ποια κριτήρια θα επιτρέπονται οι εξαιρέσεις. Είναι εύλογο ότι η απάντηση θα εξαρτηθεί από τις κρατούσες αντιλήψεις σε κάθε χώρα. Από θεωρητική άποψη, θα μπορούσε να λεχθεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο αν το συμφέρον που θα ικανοποιηθεί είναι πολύ σημαντικό, ενώ η προσβολή σχετικά ασήμαντη. Η κάθε περίπτωση δηλαδή πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως αν επρόκειτο για κατάσταση (κοινωνική) ανάγκης ή νομικής (κοινωνικής) άμυνας, αλλά με πολύ συντηρητική υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αξιολόγηση της αξίας των συγκρουόμενων αγαθών, τόσο, ώστε η άσκηση του δικαιώματος να μην καθίσταται καταχρηστική (άρθρο 25 § 2 και 3 του Συντάγματος). Με βάση αυτόν τον κανόνα, οι μέθοδοι που συνεπάγονται προσβολή της σωματικής ακεραιότητας ή και την τιμή, πρέπει να κρίνονται επιτρεπτές, αν δεν υπάρχει αμφισβήτηση για την επιστημονική τους αξία και ταυτόχρονα είναι ικανές να οδηγήσουν σε βέβαια συμπεράσματα, ενώ από την άλλη μεριά, η προσβολή που προκαλείται από την εφαρμογή του είναι σημαντικά κατώτερη. Κάτω από αυτό το πρίσμα δικαιολογείται η λήψη δείγματος αίματος για εξέτασή του, η αφαίρεση τριχών για αντιπαραβολή τους, η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων κ.λπ.

Φυσικά, είναι διαφορετικό το θέμα αν πρέπει σε κάθε περίπτωση να υπάρχει ή όχι δικαστική πράξη που να επιτρέπει μια τέτοια ενέργεια. Αυτό βέβαια είναι θέμα αντιλήψεων που επικρατούν σε κάθε χώρα. Όπου όμως τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα, μια τέτοια πράξη δεν μπορεί παρά να θεωρείται απαραίτητη.]